

Zajištění závazku

Do doby zpeněžení předmětu zajištění není zřejmé, jaká je skutečná hodnota zajištění (a zda bude zajištěný věřitel v insolvenčním řízení vůbec uspokojen) a tato skutečnost není (nemůže být) podstatná ani pro rozhodnutí sporu o určení práva na uspokojení ze zajištění. V něm insolvenční soud posuzuje především to, zda si věřitel do insolvenčního řízení řádně přihlásil pohledávku s právem na uspokojení ze zajištění a podle důvodu popření dále zkoumá, zda je dána existence zajišťované pohledávky a právo na její uspokojení ze zajištění, nikoliv však skutečnou hodnotu zajištění.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 ICdo 24/2012, ze dne 29.1.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. S., zastoupeného JUDr. I.V., advokátem, se sídlem v B., proti žalovanému Ing. T.Z., se sídlem v P., jako insolvenčnímu správci dlužníka ABB ENERGO, a. s., zastoupenému JUDr. L.H., advokátem, se sídlem v P., o určení pořadí pohledávky, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 99 ICm 2581/2011, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníka ABB ENERGO, a. s., se sídlem v P., vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. MSPH 99 INS 4289/2011, o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 12. dubna 2012, č. j. 99 ICm 2581/2011, 101 VSPH 69/2012-44 (MSPH 99 INS 4289/2011), tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Rozsudkem ze dne 18. ledna 2012, č. j. 199 ICm 2581/2011-26, Městský soud v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) v řízení vedeném vůči žalovanému insolvenčnímu správci dlužníka ABB ENERGO, a. s. určil, že pohledávka žalobce (J. S.) ve výši 10 359 655,78 Kč z titulu neuhrazené půjčky s příslušenstvím a smluvní pokuty, je po právu co do výše, pravosti a pořadí s tím, že nárok bude uspokojen pouze ze zpeněžení majetku poskytnutého dlužníkem k zajištění (bod I. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Insolvenční soud vyšel při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku zejména z toho, že:

- 1/ Žalobce uzavřel s R. B. (dále jen „R. B.“) dne 4. února 2008 smlouvu o půjčce, podle které žalobce poskytl R. B. bezhotovostním převodem celkem 21 650 000 Kč, s tím, že R. B. tuto částku vrátí žalobci včetně příslušenství (sjednaného úroku ve výši 15 %) do 11. dubna 2008.
- 2/ Žalobci byla vrácena částka 18 700 000 Kč, což dokládají výpisy z účtu u Komerční banky, a. s. z 13. června 2008, 12. září 2009 a 12. prosince 2008.
- 3/ Žalobce (jako zástavní věřitel) uzavřel s ABB ENERGO, a. s. (jako zástavním dlužníkem) dne 24. října 2008 smlouvu o zřízení zástavního práva (dále jen „zástavní smlouva“) k pozemku parc. č. 598/61 o výměře 1 030 , zapsanému v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Středočeský kraj, Katastrálním pracovištěm Praha-západ na LV č. 968 (dále jen „pozemek“), k zajištění pohledávky žalobce za R. B. ve výši 21 650 000 Kč s příslušenstvím, s tím, že na tuto pohledávku byla do data uzavření zástavní smlouvy splacena částka 7 700 000 Kč.
- 4/ Usnesením ze dne 20. června 2011, č. j. MSPH 99 INS 4289/2011-A-20, zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek. Insolvenčním správcem ustanovil žalovaného.
- 5/ Žalobce přihlásil do insolvenčního řízení dvě pohledávky za dlužníkem v celkové výši 10 429 526,33 Kč, obě s právem na uspokojení ze zajištění tvořeného pozemkem dle zástavní smlouvy.

6/ Při přezkumném jednání konaném 31. srpna 2011, jehož se žalobce zúčastnil, popřel žalovaný (insolvenční správce) pohledávky žalobce „co do pravosti, výše a pořadí“.

Na tomto základě insolvenční soud uzavřel, že žalobce řádně prokázal existenci pohledávek za R. B. (coby osobním dlužníkem) s právem na uspokojení ze zajištění, které budou uspokojeny zpeněžením předmětu zástavy.

Námitku žalovaného, podle níž by se vzhledem k hodnotě zajištění nemělo podle ustanovení § 179 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), k pohledávce přihlížet, měl insolvenční soud za právně nevýznamnou, když při posouzení výše zajištění ve smyslu označeného ustanovení je podstatné, v jaké výši je přihlášená pohledávka zajištěna dle zástavní smlouvy, nikoliv jakou skutečnou hodnotu má předmět zajištění (samotná zástava). K tomu dodal, že v dané věci je přihlášená pohledávka zjištěna v celé výši, byť je možné (pravděpodobné), že výtěžek zpeněžení zástavy nepřesáhne 50 % výše pohledávky. Tato skutečnost však podle insolvenčního soudu není právně významná pro posouzení „pravosti“ přihlášené pohledávky.

K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 12. dubna 2012, č. j. 99 ICM 2581/2011, 101 VSPH 69/2012-44 (MSPH 99 INS 4289/2011), potvrdil rozsudek insolvenčního soudu, s tím, že v bodu I. výroku jej potvrdil ve znění, že se určuje pravost pohledávky žalobce za dlužníkem ze zajištění ve výši 10 359 655,78 Kč, která bude v insolvenčním řízení dlužníka uspokojena v rozsahu zajištění, a to do výše výtěžku zpeněžení pozemku (první výrok). Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud přisvědčil závěru insolvenčního soudu, že žalobce je zajištěným věřitelem (ve smyslu § 2 písm. g/ insolvenčního zákona), přičemž neshledal důvodnou námitku, že zástavní smlouva je absolutně neplatná podle § 39 obchodního zákoníku (správně § 39 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, dále jen „obč. zák.“), když jí dlužník měl zkrátit možnost uspokojení ostatních svých věřitelů. K tomu, aby soud dospěl k závěru o absolutní neplatnosti zástavní smlouvy pro obcházení insolvenčního zákona, by žalobce (správně žalovaný) musel navrhnout a předložit důkazy o tom, že eventuálně nejen dlužník, ale současně i žalobce uzavřeli zástavní smlouvu s úmyslem zkrátit uspokojení věřitelů z majetku insolvenčního dlužníka. Takové důkazy však žalovaný ani nenavrhl. Měl-li takový úmysl při uzavření zástavní smlouvy jen dlužník, může to mít za následek pouze neúčinnost zástavní smlouvy ve smyslu § 235 a násl. insolvenčního zákona, kterou si soud v tomto incidenčním sporu nemůže řešit jako otázku předběžnou (§ 235 odst. 2 insolvenčního zákona).

Odvolací soud neshledal důvodnou ani námitku žalovaného, že k přihlášce žalobce se nepřihlíží ve smyslu § 178 insolvenčního zákona. Podle odvolacího soudu se označené zákonné ustanovení nevztahuje na danou věc, neboť přezkoumání hodnoty zajištěné pohledávky upravuje § 179 insolvenčního zákona. V řízení pak nebylo prokázáno, že žalobce má právo na uspokojení ze zajištění přihlášené pohledávky v rozsahu menším než 50 % hodnoty zajištění uvedeného v přihlášce nebo že má právo na uspokojení ze zajištění v pořadí horším. Žalovaný vychází z mylného názoru (miní odvolací soud), že zajištění pohledávky se nebude uspokojovat vždy, když bude hodnota zajištění nižší než 50 % hodnoty zajišťované pohledávky. To však z § 179 insolvenčního zákona dovodit nelze. Hodnota zajištění ve smyslu zkoumaného ustanovení se zjišťuje jen ze zajištění uvedeného v přihlášce (jímž byl v dané věci pozemek). Jen v případě, že by v přihlášce jako zajištění žalobce uvedl např. pozemek, a v průběhu incidenčního řízení by bylo prokázáno, že předmětem zástavy byla pouze jeho část, šlo by o případ předvídaný v § 179 insolvenčního zákona.

Důvod, proč odvolací soud potvrdil rozsudek insolvenčního soudu „ve správném znění“, spočívá v nepřesném znění žalobního návrhu a jeho nedostatečném upřesnění insolvenčním soudem co do specifikace předmětu zajištění. Proto odvolací soud formuloval výrok rozhodnutí způsobem, aby z něj bylo jednoznačně patrné, že ve výroku uvedená pohledávka žalobce za třetí osobou odlišnou od

insolvenčního dlužníka bude v insolvenčním řízení uspokojena jen do výše výtěžku zpeněžení předmětu zástavy, jak to vyplývá z § 167 insolvenčního zákona.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje jak z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), maje za to, že jde o měnící rozhodnutí, tak z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., uplatňuje dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., tj. namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Dovolatel má za to, že napadený rozsudek má po právní stránce zásadní význam, neboť řeší právní otázky, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

Konkrétně dovolatel - cituje ustanovení § 201 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona - tvrdí, že buď byla pohledávka žalobce (podle rozsudku insolvenčního soudu) zjištěna, a pak by měla být zjištěná částka (10 359 655,78 Kč) promítnuta do rozvrhového usnesení a zcela nebo zčásti uspokojena, anebo v této výši řádně zjištěna nebyla a soudy pochybily, když pohledávku v plné výši zjistily a současně její případné uspokojení v rámci rozvrhového usnesení omezily. Podle dovolatele totiž neexistuje možnost, jak zákonným způsobem odůvodnit, že pohledávka je sice zjištěna v plné výši, ale bude uspokojena pouze ze zpeněžení majetku, které bude prokazatelně několikanásobně nižší než přihlášená a soudem zjištěná pohledávka. Dovolatel proto míní, že pohledávka byla „podmíněně“ zjištěna pouze ve výši, za kterou bude zpeněžen předmět zajištění, přestože zákon takovou možnost nepřipouští (nezná ji). V dané souvislosti dovolatel poukazuje na ustanovení § 312 odst. 4 insolvenčního zákona, s tím, že jestliže soudy rozhodly o tom, že věřitel (žalobce) „má za dlužníkem pohledávku 10 359 655,78 Kč“, tak „bez jakýchkoliv pochyb“ může tento věřitel po zrušení konkursu podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci, přestože tato pohledávka (vůči dlužníku) neexistuje.

Dovolatel dále poukazuje na ustanovení § 167 odst. 2 insolvenčního zákona a uvádí, že kdyby dlužník „neručil“ za závazek třetí osoby pouze zajišťovacím právem, ale i celým svým majetkem, musel by soud rozhodnout tak, že pouze do částky 1 050 000 Kč, určené znaleckým posudkem, jde o pohledávku zajištěnou a u zbývajících částky by žalobu zamítl (žalovaný by byl ve svém popření pořadí pohledávky úspěšný). Z uvedeného dovozuje, že v situaci, kdy dlužník „ručil“ pouze pozemkem v ceně 1 050 000 Kč, je vyloučeno, aby ve zbývajících částí byl věřitel „držitelem“ nezajištěné pohledávky.

Dovolatel rovněž namítá, že obě žalobcem přihlášené pohledávky (smluvní pokuta ve výši 4 108 925 Kč a druhá pohledávka - nesplacená jistina půjčky 2 950 000 Kč a její příslušenství ve výši 3 370 601,33 Kč) vyplývají z jediného úkonu dlužníka (podpis zástavní smlouvy), pročež je vyloučené, aby zajištění pokrývalo obě přihlášené pohledávky. Podle dovolatele si žalobce mohl „z logiky věci“ (a z hodnoty pozemku) přihlásit pouze pohledávku zahrnující nesplacenou jistinu. Z toho dovozuje, že žalobce úmyslně přihlásil jako zajištěné pohledávky i ty pohledávky, které ve skutečnosti zajištěné být nemohly a nebyly.

V neposlední řadě dovolatel „podotýká“, že se nedovolal neúčinnosti právních úkonů dlužníka podle § 235 odst. 2 insolvenčního zákona, ale namítal neplatnost dotčeného právního úkonu (zástavní smlouvy), kterou si soud může posoudit v incidenčním sporu jako otázku předběžnou (§ 231 odst. 2 insolvenčního zákona).

Dovolatel konečně uvádí, že „pokud soudy zjistily pohledávku žalobce ve výši částky získané zpeněžením majetku poskytnutého dlužníkem k zajištění, pak skutečná výše přihlášené pohledávky činí méně než 50 % přihlášené částky“. Podle ustanovení § 178 insolvenčního zákona se tak dle mínění dovolatele k přihlášené pohledávce nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla skutečně zjištěna.

Zdůrazňuje, že je vyloučeno, aby soud zjistil, že žalobcem v plné výši přihlášená a žalobou uplatněná pohledávka jako zajištěná je pravá co do výše, pravosti a pořadí a současně, aby v rozporu s tímto zjištěním výši jejího uspokojení omezil.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Jakkoliv dovolatel dovozuje, že dovolání je (může být) přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., tedy, že rozhodnutí odvolacího soudu je rozhodnutím měnícím, není tomu tak. Pro posouzení, zda jde o měnící rozsudek odvolacího soudu, není samo o sobě významné, zda odvolací soud formálně rozhodl podle § 220 odst. 1 o. s. ř. (výrok rozhodnutí formuloval tak, že se napadené rozhodnutí mění) nebo zda postupoval podle § 219 o. s. ř. (výrok rozhodnutí formuloval tak, že se napadené rozhodnutí potvrzuje). Rozhodující je obsahový vztah rozhodnutí soudů obou stupňů v tom, zda a jak rozdílně posoudily práva a povinnosti v právních vztazích účastníků řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 1998, sp. zn. 2 Cdo 931/97, uveřejněné pod číslem 52/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jež je veřejnosti dostupné, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu označená dále, i na webových stránkách Nejvyššího soudu, či rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněný pod číslem 10/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

V projednávané věci přitom jak z výroku rozsudku insolvenčního soudu, tak z výroku rozsudku odvolacího soudu shodně vyplývá, že vyhověly žalobě na určení pohledávky žalobce ve výši 10 359 655,78 Kč, přičemž její uspokojení v insolvenčním řízení dlužníka shodně omezily tak, že bude uspokojena jen z výtěžku zpeněžení majetku poskytnutého dlužníkem k zajištění. Odvolací soud změnou formulace výroku toliko, v souladu s tím, co žalobce uváděl ve skutkových tvrzeních (viz doplnění žaloby ze dne 2. listopadu 2011, č. l. 9), odstranil pochybnosti o tom, jaký konkrétní majetek je předmětem zajištění, tj. že jde o pozemek. Práva a povinnosti účastníků řízení tedy oba soudy posoudily shodně; dovolání tudíž není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.

Dovolání žalovaného proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje především ve výkladu ustanovení § 178 a § 179 insolvenčního zákona, která z pohledu otázek dovoláním předestřených dosud nebyla dovolacím soudem beze zbytku posouzena.

Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

S ohledem na datum přezkumného jednání jsou pro další úvahy Nejvyššího soudu podstatná níže uvedená ustanovení insolvenčního zákona v jeho znění účinném do 31. července 2013.

1. K povaze nároku věřitele, který má vůči dlužníku pouze zástavní pohledávku.

Základem dovolací argumentace je námitka dovolatele, podle něhož „neexistuje možnost, jak

zákonným způsobem odůvodnit, že pohledávka je sice zjištěna v plné výši“, avšak současně je „na druhé straně výše takto zjištěné pohledávky (nároku) současně omezena blíže neurčenou částkou získanou zpeněžením majetku poskytnutého dlužníkem k zajištění“.

Dle ustanovení § 166 insolvenčního zákona zajištění věřitelé uplatňují své pohledávky přihláškou pohledávky, v níž se musí dovolat svého zajištění, uvést okolnosti, které je osvědčují, a připojit listiny, které se toho týkají. To platí i tehdy, jde-li o zajištěné věřitele, kteří mohou pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění.

Podle ustanovení § 196 odst. 2 insolvenčního zákona popření výše pohledávky nemá vliv na její pořadí. Popření pořadí pohledávky nemá vliv na pravost nebo výši pohledávky (odstavec 1). Popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění má však u zajištěného věřitele, který může tuto pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění, tytéž účinky jako popření pravosti pohledávky, a bylo-li toto právo popřeno jen zčásti, tytéž účinky jako popření výše pohledávky (odstavec 2).

Povahou nároku věřitele, který má vůči dlužníku pouze zástavní pohledávku, se Nejvyšší soud zabýval v usnesení ze dne 28. února 2013, sen. zn. 29 ICdo 11/2012, uveřejněném pod číslem 66/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 66/2013“). Tam dospěl k následujícím závěrům:

1/ Spor o právo na uspokojení přihlášené pohledávky ze zajištění je svou podstatou sporem o výhodnější (přednostní) pořadí uspokojení přihlášené pohledávky a jako takový je v úpadkovém právu tradičně vnímán jako spor o pořadí pohledávky; srov. v režimu zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, např. body I. a XXXI. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. června 1998, Cpjn 19/98, uveřejněného pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 169-170 (345-346) a str. 200-201 (376-377). Tomu pro insolvenční řízení odpovídá dikce ustanovení § 195 insolvenčního zákona, jež určuje, že o popření pohledávky co do jejího pořadí jde i tehdy, je-li popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění.

2/ Ustanovení § 196 odst. 2 insolvenčního zákona obsahuje pravidlo, které respektuje zvláštní povahu pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení nikoliv jako osobní pohledávka věřitele vůči jeho osobnímu dlužníku, nýbrž (jen) z titulu zajištění – dlužník je pouze osobou, která svým majetkem zajišťuje pohledávku věřitele vůči jinému (osobnímu) dlužníku (v poměrech „zástavní pohledávky“ srov. k tomu v literatuře např. Bureš, J. – Drápal, L.: Zástavní právo v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C. H. Beck 1997, str. 16 a 17, a v rozhodovací praxi soudů např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2005, sp. zn. 29 Odo 396/2003, uveřejněný pod číslem 31/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 1997, sp. zn. 2 Cdon 1612/96, uveřejněné pod číslem 30/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 1997, sp. zn. 2 Cdon 967/97, uveřejněné pod číslem 46/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

V takovém případě totiž popření pořadí pohledávky spočívající v popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění nutně vede i k zásahu do podstaty přihláškou uplatněné pohledávky (co do její pravosti nebo výše), jelikož bez práva na uspokojení pohledávky ze zajištění nemá věřitel důvod vůči dlužníku, jenž není jeho osobním dlužníkem, cokoliv přihlásit.

3/ Proto také ustanovení § 196 odst. 2 insolvenčního zákona pro tento případ vysvětluje, že oproti obecnému pravidlu plynoucímu z dikce § 196 odst. 1 věty druhé insolvenčního zákona má popření pořadí pohledávky spočívající v popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění u zajištěného věřitele, který může tuto pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění, tytéž účinky jako popření pravosti pohledávky, a bylo-li toto právo popřeno jen zčásti, tytéž

účinky jako popření výše pohledávky. Na tom, že jde ve smyslu § 195 insolvenčního zákona o popření pořadí pohledávky, při kterém podává žalobu o určení pořadí vždy přihlášený věřitel (lhostejno, zda zajištěná pohledávka je pohledávkou vykonatelnou), ustanovení § 196 odst. 2 insolvenčního zákona ničeho nemění.

K tomu Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. listopadu 2014, sen. zn. 29 NSČR 39/2014, uveřejněném pod číslem 39/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu (dále jen „R 39/2015“) doplnil, že má-li zástavní věřitel (zajištěný věřitel) vůči (insolvenčnímu) dlužníku pouze zástavní pohledávku [není-li (insolvenční) dlužník osobním dlužníkem, nýbrž pouze zástavním dlužníkem], pak důvod vzniku přihlašované pohledávky ve smyslu § 174 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona [skutečnosti, na nichž se (zástavní) pohledávka zakládá] splývá s uplatněním práva na uspokojení pohledávky ze zajištění (s uplatněním přednostního pořadí pohledávky).

Tamtéž dodal (při výkladu ustanovení § 178 odst. 1 věty první a § 179 odst. 1 věty první insolvenčního zákona), že ocitne-li se zajištění mimo majetkovou podstatu dlužníka (nebude-li v ní zpeněženo), neobdrží zajištěný věřitel bez osobní pohledávky za dlužníkem na uspokojení pohledávky z majetkové podstaty dlužníka ničeho, bez ohledu na to, že již případně byla zjištěna.

Pro poměry dané věci lze na základě výše řečeného uzavřít, že žalobce jako zástavní věřitel přihlásil pohledávku jako zajištěnou do insolvenčního řízení vedeného na majetek zástavního dlužníka, jenž není jeho osobním dlužníkem (tím je R. B.). Tato pohledávka může být v insolvenčním řízení uspokojena pouze z majetku poskytnutého k zajištění (sporného pozemku), čemuž plně odpovídá výrok napadeného rozsudku odvolacího soudu. Tento závěr současně činí bezpředmětnou obavu dovolatele, že by žalobce, nebude-li výtěžek zpeněžení pozemku postačovat k úhradě jeho zajištěné pohledávky, měl být účasten rozvrhu a v konečném důsledku tak mohl být uspokojen i z výtěžku zpeněžení jiného (dalšího) majetku dlužníka.

Ze stejných důvodů je lichá i dovolatelova argumentace ustanovením § 312 odst. 4 insolvenčního zákona. Jde-li pouze o zástavní pohledávku (dlužník není osobním dlužníkem věřitele), nemůže věřitel na základě upraveného seznamu pohledávek po zrušení konkursu podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci. Zjištěním takové pohledávky se - jen pro účely insolvenčního řízení - staví najisto, že věřitel má v probíhajícím insolvenčním řízení právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zajištění. Zjištění pohledávky, které v tomto případě splývá se zjištěním práva na uspokojení pohledávky ze zajištění, ničeho nevypovídá o tom, že by snad měl věřitel osobní pohledávku za (insolvenčním) dlužníkem.

Dovolatel se proto mýlí, tvrdí-li, že pohledávku nelze zároveň „v plné výši zjistit“ a „omezit“ její uspokojení. Je tomu právě naopak, u pohledávek jako je ta žalobcova to vyplývá přímo z textu insolvenčního zákona (viz shora citovaná ustanovení § 166 věty druhé a § 196 odst. 2 insolvenčního zákona), který plně respektuje zvláštní povahu těchto pohledávek (k tomu srov. opět R 39/2015).

Dovolání proto potud není opodstatněné.

2. Ke zkoumání hodnoty zajištění.

Dovolatel dále odvolacímu soudu vytýká, že se nezabýval hodnotou sporného pozemku, přičemž v tomto směru poukazoval především na ustanovení § 167 odst. 2 insolvenčního zákona.

Podle ustanovení § 167 zajištění věřitelé se v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění (odstavec 1). Je-li podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po

rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou (odstavec 2).

S dovolatelem lze souhlasit potud, že hodnota předmětu zajištění má v insolvenčním řízení svůj význam a že uspokojit zajištěnou pohledávku z výtěžku zpeněžení nelze ve větším rozsahu, než představuje právě výtěžek zpeněžení. Z toho však ještě neplyne dovolatelem prosazovaný závěr, že hodnotu zajištění by měl zkoumat insolvenční správce (případně ostatní věřitelé) při přezkumném jednání a následně soud ve sporu o určení práva na uspokojení ze zajištění, tj. že by zjištění hodnoty předmětu zajištění bylo určujícím pro rozhodnutí v incidenčním sporu.

Je tomu právě naopak. Skutečnou hodnotou předmětu zajištění se soud v incidenčním sporu nezabývá (pro zjištění práva na uspokojení není podstatná).

Správnost tohoto závěru lze nejlépe ilustrovat na příkladu, s nímž přichází sám dovolatel. V dovolání tvrdí, že kdyby nešlo o situaci, kdy věřitel uplatňuje pouze zástavní pohledávku (kdyby zástavní dlužník byl současně osobním dlužníkem), musel by soud v incidenčním sporu rozhodnout tak, že pouze co do částky 1 050 000 Kč (která podle dovolatele představuje hodnotu pozemku) jde o pohledávku zajištěnou a u zbývající částky 9 309 655,78 Kč by žalobu zamítl, tj. dovolatel by byl ve svém popření pořadí pohledávky úspěšný. Část pohledávky ve výši 9 309 655,78 Kč by byla nezajištěná.

Na první pohled se konstrukce dovolatele zdá logická, věřitel nebude ze zpeněžení zajištění uspokojen ve větším rozsahu, než kolik činí hodnota zajištění. Její slabina však spočívá v tom, že nikoho nepoškodí (zajištěného věřitele, ostatní věřitele dlužníka a dlužníka samotného) pouze tehdy, ukáže-li se při zpeněžení zajištění, že popírající stanovil hodnotu zajištění přesně. Tedy že výtěžek zpeněžení zajištění bude roven částce, která podle popírajícího představuje hodnotu zajištění. V každém jiném případě by dovolatelem prosazovaný výklad nemohl obstát. Kdyby výtěžek zpeněžení byl nižší než v incidenčním sporu určená částka, výsledek incidenčního sporu (výše zajištěné pohledávky) by neodpovídal částce určené pro zajištěného věřitele jako čistý výtěžek zpeněžení. Pak se ovšem jeví zkoumání hodnoty zajištění pro účely incidenčního sporu jako nadbytečné. Dovolatelova konstrukce pak zcela selhává v situaci, kdy je výtěžek zpeněžení vyšší než v incidenčním sporu zjištěná (předpokládaná) hodnota zajištění.

Dovolatelem prosazovaný výklad tak pomíjí základní pravidlo pro uspokojování nároků zajištěných věřitelů, jak vyplývá z ustanovení § 167 odst. 1 insolvenčního zákona, tedy že zajištění věřitelé se ze zpeněžení zajištění uspokojují v rozsahu zajištění.

Lze dodat, že k významu ustanovení § 167 odst. 2 insolvenčního zákona, na které v daných souvislostech poukazoval dovolatel, se Nejvyšší soud vyslovil v usnesení ze dne 29. listopadu 2012, sen. zn. 29 NSČR 18/2010, uveřejněném pod číslem 65/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V něm vysvětlil, že znalecký posudek vypracovaný v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku může mít (do doby, než se skutečná hodnota zajištění vyjeví případným zpeněžením zajištění) vliv na posouzení, v jakém rozsahu bude věřitel považován (i pro účely hlasovacích práv) za zajištěného věřitele.

Tomu ostatně odpovídá i současná podoba tohoto ustanovení, které se nyní nachází v § 167 odst. 3 insolvenčního zákona a podle něhož platí, že je-li podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou; pohledávky dalších zajištěných věřitelů s pozdějším pořadím se v takovém případě považují za nezajištěné v plném rozsahu. Podle věty první se postupuje, dokud nedojde ke zpeněžení zajištění.

Uvedené lze shrnout tak, že do doby zpeněžení předmětu zajištění není zřejmé, jaká je skutečná hodnota zajištění (a zda bude zajištěný věřitel v insolvenčním řízení vůbec uspokojen) a tato skutečnost není (nemůže být) podstatná ani pro rozhodnutí sporu o určení práva na uspokojení ze zajištění. V něm insolvenční soud posuzuje především to, zda si věřitel do insolvenčního řízení řádně přihlásil pohledávku s právem na uspokojení ze zajištění a podle důvodu popření dále zkoumá, zda je dána existence zajišťované pohledávky a právo na její uspokojení ze zajištění (k tomu srov. opět R 66/2013), nikoliv však skutečnou hodnotu zajištění.

Nejvyšší soud nepovažuje za důvodné ani další dovolací námitky.

Tvrdí-li dovolatel, že „z logiky věci (a z hodnoty pozemku)“ je vyloučeno, aby zajištění „pokrývalo“ obě pohledávky žalobce, pak mylně vychází z toho, že pro závěr, zda a v jakém rozsahu je pohledávka zajištěna, je v incidenčním sporu rozhodující skutečná hodnota předmětu zajištění.

Ve zbývajícím rozsahu (namítá-li dovolatel neplatnost zástavní smlouvy), je dovolání prostým popřením správnosti závěrů obsažených v napadeném rozsudku. Dovolatel konkrétně neuvádí, proč považuje za nesprávný závěr odvolacího soudu, podle něhož nelze dovodit absolutní neplatnost zástavní smlouvy pro obcházení insolvenčního zákona, aniž by označil a předložil důkazy o tom, že eventuálně nejen dlužník, ale současně i žalobce zástavní smlouvu uzavřeli s úmyslem zkrátit uspokojení věřitelů z majetku insolvenčního dlužníka.

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem a z obsahu spisu neplynou ani vady řízení, k jejichž existenci dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud dovolání žalovaného jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2 část věty před středníkem o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)